

Nr 864

Av herr Anderson i Sundsvall m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111, angående förslag om ökad lärarutbildning m. m.

(Lika lydande med motion nr 709 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 111 till årets riksdag föreslås beträffande ämneslärarutbildningen bl. a. dels en utökning av lärarhögskolornas utbildningskapacitet, och dels en ökad utbildning vid de praktiska lärarkurserna och lärarutbildningsblocken. Därjämte förutskickas att nya lärarhögskolor i enlighet med 1960 års lärarutbildningssakkunnigas förslag skall upprättas i Uppsala fr. o. m. budgetåret 1964/65 och i Umeå så snart en fortsatt utbyggnad av den akademiska utbildningen där gör det möjligt. De uttalanden, som göres i propositionen beträffande de nya lärarhögskolorna, är närmast av principiell natur. Departementschefen förutsätter emellertid att ett fortsatt förberedelsearbete bör bedrivas med sikte på inrättandet av lärarhögskolor i nyssnämnda städer.

I annat sammanhang (proposition nr 88) föreslår Kungl. Maj:t att matematisk-naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig utbildning och forskning anordnas i Umeå enligt riktlinjer, som i allt väsentligt överensstämmer med vad 1962 års Umeåkommitté föreslagit. Därmed skulle den utbyggnad av den akademiska utbildningen i Umeå, som förutsatts som nödvändig för lärarhögskolans anknytning till universitetsutbildningen därstädes, komma till stånd.

Någon humanistisk utbildnings- och forskningsorganisation i Umeå — utanför den samhällsvetenskapliga — föreslås inte. Departementschefen anser att den saken bör prövas först sedan närmare klarhet vunnits angående utvecklingen av pågående utbyggnad av de humanistiska fakulteterna vid övriga universitet.

Enligt i proposition nr 88 angivet tidsschema för utbyggnaden av de nya utbildningslinjerna i Umeå skulle den sista »utbyggnadsetappen» påbörjas budgetåret 1965/66. Först därefter skulle förmodligen utbildningen vid lärarhögskolan kunna taga sin början.

Sedermera har 1960 års lärarutbildningssakkunniga i skrivelse till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet gjort vissa erinringar mot förslaget beträffande de nya utbildningslinjerna i Umeå. De sakkunniga anser utbyggnadsplanen alltför begränsad och pekar på de olägenheter, som kommer att uppstå för lärarkandidaterna, eftersom lämpliga ämneskombinationer blir omöjliga att åstadkomma på grund av att humanistisk utbild-

ningslinje inte inrättas. De sakkunniga framhåller, att den föreslagna utbildningsplanen i vissa avseenden kan befaras försvåra eller i ogynnsamt fall rent av förhindra lärarhögskoleutbildningens start i Umeå. De sakkunniga förordar att en ny organisation för lärarutbildningen prövas i Umeå genom att särskilda lärarutbildningslinjer samlade till en lärarutbildningsavdelning bygges in i universitetsorganisationen.

De synpunkter, som lärarutbildningssakkunniga anfört, torde inte kunna förbigås vid de ytterligare överväganden, som skola äga rum, innan definitivt förslag angående lärarhögskolan i Umeå utformas. Huruvida dessa överväganden kommer att ytterligare försena lärarhögskolans start därstädes är svårbedömligt men icke uteslutet. Av allt att döma torde det emellertid dröja åtskilliga år, innan den praktisk-pedagogiska lärarutbildningen vid högskolan i Umeå kan taga sin början.

I avvaktan härfpå föreslås i proposition nr 111 utbildningskapaciteten vid den praktiska lärarkursen i Umeå utökas från 15 till 25 platser.

Över förslaget i denna del har statskontoret i sitt remissyttrande anfört synpunkter, som vi finner värda beaktande. Utifrån det stora utbildningsbehov, som föreligger och som för framtiden blir en följd av att all ämneslärarutbildning skall förläggas till lärarhögskolor, ifrågasätter statskontoret om det blir möjligt att anknyta hela ämneslärarutbildningen till universiteten. Det förefaller sannolikt att lärarhögskolor måste upprättas även på andra orter än universitetsstäderna.

»Om detta resonemang är riktigt», fortsätter statskontoret, »borde man i stället för att öka ut den praktiska lärarkursen i Umeå upprätta en praktisk lärarkurs eller ett lärarutbildningsblock på någon ort, som på grund av omfattningen av sitt skolväsen och förhållandena i övrigt kunde tänkas i framtiden få en lärarhögskola. Om ytterligare en lärarhögskola skall förläggas till Norrland, tycks Sundsvall ur flera synpunkter vara den lämpligaste orten. Befolkningsunderlaget därstädes torde vara det största i mellersta och övre Norrland, och Sundsvallsdistriktet var ett av de första som införde enhetsskola. En utvidgning av den praktiska lärarkursen i Umeå skulle medföra en vinst av 10 platser, om de sakkunnigas förslag följes. Ett nytt lärarutbildningsblock i Sundsvall ger icke nämnvärt större ökning av totalkapaciteten men ger möjlighet att vid lärarutbildningen utnyttja den erfarenhet av enhetsskolan, som här finns, en sak av betydelse, då ämneslärarna i stor utsträckning kommer att få sitt arbete förlagt till grundskolans högstaadium.»

Statskontoret ifrågasätter därefter om icke i första hand andra utvägar bör prövas, innan den praktiska lärarkursen i Umeå utvidgas.

Oavsett om någon inskränkning i den föreslagna utvidgningen av den praktiska lärarkursen i Umeå behöver göras eller inte — ett nytt lärarutbildningsblock torde rymmas inom ramen av den utökning av de praktiska lärarkurserna och utbildningsblocken, som skolöverstyrelsen planerat — instämmer vi helt i vad statskontoret i sitt yttrande anfört. Vi vill understryka, att försöksverksamhet med 9-årig enhetsskola påbörjades i Sundsvalls-

distriktet redan 1949. Sedan dess har 9-årig skolgång successivt genomförts i samtliga kommuner i Medelpad. Sundsvallsregionen består av såväl stadsbebyggelse som industribygd och jordbruksbygd. Inom regionen, som har cirka 80 000 invånare, har fullt utbyggd 9-årig skolundervisning varit obligatorisk sedan slutet av 1950-talet. Lärarkåren har rik erfarenhet av den 9-åriga skolans problem. En rad skolbyggnader, projekterade och utrustade utifrån den 9-åriga skolans speciella behov, har sedan början av 1950-talet uppförts inom regionen. Det finnes alltså goda förutsättningar för att en lärarutbildning förlagd till Sundsvallsområdet skall ge ett gott resultat.

Vi föreslår alltså att ett lärarutbildningsblock snarast möjligt, helst redan fr. o. m. höstterminen 1963, förlägges till Sundsvall.

Av proposition nr 111 framgår att behovet av ökad lärarutbildning är stort. Enligt planerna skall för framtiden all lärarutbildning, som avser grundskolans behov, förläggas till lärarhögskolor. De nu föreslagna lärarhögskolorna i Uppsala och Umeå ger ett relativt blygsamt tillskott av utbildningsplatser, i synnerhet i betraktande av att de praktiska lärarkurserna i Uppsala och Umeå skall avvecklas, samtidigt som lärarhögskolor inrättas på dessa orter. För framtiden torde, såsom statskontoret framhållit, lärarhögskolor behöva uppföras även på andra orter än i universitetsstäderna.

Vi föreslår därför, att 1960 års lärarutbildningssakkunniga erhåller i uppdrag att undersöka möjligheten och lämpligheten av att förlägga en lärarhögskola till Sundsvall.

På grund av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 111 måtte

1. uttala att ett lärarutbildningsblock snarast möjligt bör förläggas till Sundsvall,

2. besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att 1960 års lärarutbildningssakkunniga måtte erhålla i uppdrag att utreda frågan om förläggandet av en lärarhögskola till Sundsvall.

Stockholm den 17 april 1963

John R. Anderson

Nils G. Fröding

Bo Martinsson

Alf Andersson